

V Bruseli 24. 1. 2017
COM(2017) 32 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**PODĽA ČLÁNKU 25 ZFEÚ
o dosiahnutom pokroku na ceste k skutočnému občianstvu EÚ v rokoch 2013 – 2016**

1. Úvod

Podľa článku 25 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) musí Komisia podávať Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru každé tri roky správu o uplatňovaní ustanovení (v časti II zmluvy) týkajúcich sa nediskriminácie a občianstva Únie¹. Táto ôsma správa predložená v súlade s článkom 25 ZFEÚ sa vzťahuje na obdobie od **1. januára 2013 do 30. júna 2016**².

V tejto správe sa skúmajú ustanovenia časti II ZFEÚ týkajúce sa občianstva Únie, nediskriminácie, voľného pohybu a pobytu na území členských štátov, práva voliť a byť volený vo voľbách do orgánov územnej samosprávy a voľbách do Európskeho parlamentu v členskom štáte pobytu, práva na konzulárnu ochranu, práva obrátiť sa s petíciou na Európsky parlament a práva obrátiť sa so sťažnosťou na ombudsmana. Táto správa je sprievodným dokumentom k Správe o občianstve EÚ – Posilnenie práv občanov v Únii demokratickej zmeny.

2. NEDISKRIMINÁCIA NA ZÁKLADE ŠTÁTNEJ PRÍSLUŠNOSTI (ČLÁNOK 18 ZFEÚ)

V článku 18 ZFEÚ³ sa zakazuje diskriminácia na základe štátnej príslušnosti v rozsahu pôsobnosti zmlúv⁴.

Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veci *Rüffer*⁵ objasnil, že články 18 a 21 ZFEÚ (o voľnom pohybe) bránia uplatňovaniu vnútroštátnych pravidiel, ktoré v akýchkoľvek právnych konaniach pred súdmi konkrétnej územnej jednotky v členskom štáte zaručujú právo používať iný ako úradný jazyk len občanom tohto štátu s pobytom v danej územnej jednotke.

3. BOJ PROTI DISKRIMINÁCIÍ ZALOŽENEJ NA POHLAVÍ, RASOVOM ALEBO ETNICKOM PÔVODE, NÁBOŽENSTVE ALEBO VIERE, ZDRAVOTNOM POSTIHnutí, VEKU ALEBO SEXUÁLNEJ ORIENTÁCII (ČLÁNOK 19 ZFEÚ)

3.1. Úvod

V článku 19 ZFEÚ sa stanovuje, že EÚ môže prijať vhodné opatrenia na boj proti diskriminácii založenej na pohlaví, rasovom alebo etnickom pôvode, náboženstve alebo viere, zdravotnom postihnutí, veku alebo sexuálnej orientácii⁶.

V januári 2014 predložila Komisia spoločnú správu⁷ o vykonávaní smernice o rasovej rovnosti⁸ a smernice o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní⁹. Dospela k záveru, že všetky

---

¹ Výročné správy o uplatňovaní Charty základných práv Európskej únie zahŕňajú aktuálne informácie o pokroku, ktorý sa dosiahol v súvislosti s právami vyplývajúcimi z občianstva Únie.

² Rozsudky Súdneho dvora Európskej únie vydané od 30. júna 2016 sa preskúmajú v nasledujúcej správe v súlade s článkom 25 ZFEÚ.

³ Pozri aj článok 21 ods. 2 Charty základných práv EÚ.

⁴ Týmto ustanovením nie sú dotknuté osobitné ustanovenia v zmluvách.

⁵ Vec C-322/13, Grauel Rüffer. *Tento prípad sa týkal používania nemčiny pred civilnými súdmi v talianskej provincii Bolzano.*

⁶ Pozri aj článok 21 ods. 1 Charty základných práv EÚ.

⁷ COM(2014) 2 final.

⁸ Smernica 2000/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, Ú. v. ES L 180, 19.7.2000, s. 22 – 26.

členské štáty tieto smernice transponovali a že hlavnými pretrvávajúcimi výzvami sú zvýšenie povedomia o existujúcej ochrane a zlepšenie vykonávania a uplatňovania v praxi, pričom zdôraznila, že v tejto súvislosti by mohlo mať zásadný význam posilnenie úlohy vnútroštátnych orgánov pre rovnosť.

V máji 2015 predložila Komisia správu¹⁰ o vykonávaní smernice o rodovej rovnosti¹¹, pokiaľ ide o prístup k tovarom a službám. V správe dospela k záveru, že všetky členské štáty prijali opatrenia na transponovanie tejto smernice a určenie postupov a inštitúcií na jej vykonávanie a že hlavnou výzvou bolo zistiť, ako členské štáty zabezpečujú, aby ich správne a súdne orgány a orgány pre rovnosť v praxi systematicky poskytovali obetiam úplnú ochranu.

V decembri 2015 uverejnila Komisia zoznam opatrení, ktoré majú posilniť rovnosť LGBTI osôb¹².

Komisia podporuje rovnaké zaobchádzanie s Rómami, ktorí predstavujú najväčšiu etnickú menšinu v EÚ. V roku 2013 Rada na podnet Komisie prijala odporúčanie o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch¹³.

Komisia uverejnila výročné hodnotiace správy o vykonávaní rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov¹⁴ na základe informácií od jednotlivých členských štátov, mimovládnych organizácií, medzinárodných organizácií a Agentúry EÚ pre základné práva (FRA).

3.2. Vývoj judikatúry

Súdny dvor poskytol v troch rozhodnutiach výklad smernice o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní tak, že sa vzťahuje na zákaz diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii a zdravotnom postihnutí.

Súdny dvor dospel vo veci *Accept*¹⁵ k záveru, že verejné vyhlásenie „patróna“ futbalového klubu, že by do pracovného pomeru nikdy neprijal homosexuálneho hráča, mohlo predstavovať *prima facie* domnienku diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii. Na vyvrátenie tejto domnienky futbalový klub ako zamestnávateľ nemusel preukazovať, že zamestnal osoby s určitou sexuálnou orientáciou, pretože by to bolo v rozpore s právom na súkromie, mohol sa však odvolať napríklad na ustanovenia o rovnosti týkajúce sa jeho náborovej politiky alebo na skutočnosť, že sa od tohto vyhlásenia jasne dištancoval.

Súdny dvor vo veci *Kaltoft*¹⁶ odmietol akceptovať, že právo EÚ by sa mohlo vykladať tak, že sa v ňom stanovuje všeobecná zásada nediskriminácie z dôvodu obezity v zamestnaní

---

⁹ Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16 – 22.

¹⁰ COM(2015) 190 final.

¹¹ Smernica 2004/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu, Ú. v. EÚ L 373, 21.12.2004, s. 37 – 43.

¹² http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/lgbti_actionlist_en.pdf.

¹³ Odporúčanie Rady z 9. decembra 2013 o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch (2013/C 378/01).

¹⁴ V poslednej správe [COM(2016) 424 final, 27.6.2016] sa po prvý raz uvádza prehľad opatrení, ktoré členské štáty zaviedli v nadväznosti na odporúčanie Rady z 9. decembra 2013 o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch.

¹⁵ Vec C-81/12, Asociația ACCEPT („Becali“).

¹⁶ Vec C-354/13, Kaltoft.

a povolání. Pojem „zdravotné postihnutie“ v smernici o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní je však potrebné vykladať v tom zmysle, že obezita pracovníka predstavuje „zdravotné postihnutie“, ak má za následok obmedzenie vyplývajúce najmä z dlhodobých fyzických, duševných alebo psychických porúch, ktoré spolu s rôznymi prekážkami môže brániť plnej a účinnej účasti dotknutej osoby na profesijnom živote na rovnakom základe s ostatnými pracovníkmi.

Súdny dvor navyše vo veci *Nikolova*¹⁷ rozhodol, že zákaz diskriminácie založenej na etnickom pôvode v smernici o rasovej rovnosti by mohol chrániť navrhovateľa, ktorý nemá rómsky pôvod, ak sa dané opatrenie týka osôb rómskeho pôvodu aj osôb, ktorí takisto žijú v tej istej oblasti a na ktorých sa dané opatrenie vzťahuje.

4. OBČIANSTVO ÚNIE (ČLÁNOK 20 ODS. 1 ZFEÚ)

4.1. Úvod

V článku 20 ZFEÚ sa stanovuje, že každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu EÚ, je zároveň občanom Únie. Občianstvo Únie dopĺňa, ale nenahrádza občianstvo členského štátu. Aj keď si každý členský štát stanovuje podmienky získania a straty štátneho občianstva s náležitým ohľadom na právo Únie¹⁸, udelenie štátneho občianstva členského štátu znamená aj udelenie občianstva EÚ a práv, ktoré z neho vyplývajú a ktoré sa môžu uplatňovať v celej únii. Z tohto dôvodu sa Komisia domnieva, že členské štáty by mali používať svoju právomoc udeľovať občianstvo v duchu lojálnej spolupráce, ako sa to vyžaduje v zmluvách.

Komisia sa v tejto súvislosti zaoberala vnútroštátnymi „systémami pre investorov“, v rámci ktorých sa udeľujú občianske práva štátnym príslušníkom tretej krajiny výmenou za investície. Vo väčšine členských štátov fungujú systémy umožňujúce investorom, ktorí sú štátni príslušníci tretej krajiny, zdržiavať na ich území.

Komisia zasiahla v jednom členskom štáte, ktorý udelil občianstvo investorom len výmenou za investície. Členský štát zmenil svoj systém a doplnil ho o požiadavku na faktický pobyt počas jedného roka pred získaním občianstva¹⁹. Komisia vedie dialóg s ďalším členským štátom, ktorý udeľuje občianstvo len výmenou za investície.

Komisia v sledovanom období v tejto oblasti riešila 14 sťažností, 56 listov/individuálnych žiadostí o informácie, 23 otázok a 7 petícií zo strany Európskeho parlamentu, najmä v súvislosti s informáciami o tom, ako získať občianstvo členského štátu, a tým aj občianstvo EÚ. Týkali sa aj otázky, ako by mali členské štáty vykonávať svoju právomoc udeľovať svoje občianstvo s náležitým ohľadom na právo EÚ.

4.2. Vývoj judikatúry

Súdny dvor vo veci *Alokpa*²⁰ konštatoval, že osoby, ktoré nie sú občanmi EÚ a ktoré majú vo svojej starostlivosti dieťa, ktoré je občanom EÚ, sa so svojím dieťaťom môžu zdržiavať na území hostiteľského členského štátu na základe článku 20 ZFEÚ, ak by odopretie zbavilo tohto občana EÚ možnosti účinne využívať podstatu práv, ktoré mu vyplývajú z postavenia občana EÚ.

---

¹⁷ Vec C-83/14, *Chez*.

¹⁸ Vec C-135/08, *Rottmann*.

¹⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-18_en.htm.

²⁰ Vec C-86/12, *Alokpa* a ďalší.

5. PRÁVO NA SLOBODNÝ POHYB A POBYT NA ÚZEMÍ ČLENSKÝCH ŠTÁTOV (ČLÁNOK 20 ODS. 2 PÍSM. A) A ČLÁNOK 21 ZFEÚ)

5.1. Úvod

Podľa článku 20 ods. 2 písm. a) a článku 21 ZFEÚ majú občania Únie právo na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov, pričom toto právo podlieha obmedzeniam a podmienkam stanoveným v zmluvách a v opatreniach prijatých na ich vykonanie.

Väčšina občanov vníma toto právo ako jednu z hlavných výhod členstva v EÚ²¹. Prevažná väčšina Európanov vo všetkých členských štátoch EÚ si myslí, že voľný pohyb osôb v rámci EÚ je celkovo prínosný pre hospodárstvo ich krajiny²².

V roku 2015 viac ako 15 miliónov občanov EÚ žilo alebo pracovalo v inej krajine EÚ ako vo svojej krajine štátnej príslušnosti. Oveľa väčší počet občanov EÚ sa dočasne zdržiaval na území iných členských štátov na účely dovolenky, návštevy priateľov a rodiny a podnikania.

Komisia v sledovanom období riešila 613 sťažností od občanov, 309 listov/individuálnych žiadostí o informácie, 75 otázok a 46 petícií zo strany Európskeho parlamentu v súvislosti s uplatňovaním práva na voľný pohyb. Mnohé sa týkali práva na vstup a pobyt rodinných príslušníkov občanov EÚ, ktorí nemajú občianstvo EÚ (podmienky udeľovania víz a pobytových preukazov, ďalšie formality), a podmienok, za ktorých môžu občania EÚ uplatňovať svoje právo na voľný pohyb.

Migrujúci občania EÚ, ktorí sa stretávajú s prípadmi nesprávneho uplatňovania právnych predpisov EÚ, môžu získať pomoc od siete SOLVIT²³, ktorá bola zriadená so zámerom rýchlo reagovať a nájsť riešenia na vnútroštátnej úrovni. V rokoch 2013 až 2015 sieť SOLVIT riešila 979 prípadov týkajúcich sa voľného pohybu osôb²⁴.

Občania EÚ sa môžu obrátiť aj na portál Komisie Europe Direct (ďalej len „EDCC“)²⁵, ktorý občanom EÚ poskytuje všeobecné informácie o EÚ a poradenstvo o právach občanov Únie. V sledovanom období dostal portál EDCC spolu 14 549 otázok o voľnom pohybe osôb.

5.2. Vývoj judikatúry

Súdny dvor sa zaoberal výkladom práva na voľný pohyb v mnohých z rozsudkov, ktoré nedávno vyniesol. Ďalej objasnil najmä otázku, ako sa právo na voľný pohyb uplatňuje v niektorých prípadoch týkajúcich sa ekonomicky neaktívnych občanov EÚ, občanov EÚ, ktorí si hľadajú prácu, a rodinných príslušníkov občanov EÚ z tretích krajín.

5.2.1 Prístup ekonomicky neaktívnych občanov EÚ k dávkam a/alebo sociálnej pomoci

Súdny dvor vo veci *Brey*²⁶ rozhodol, že právne predpisy EÚ nebránia tomu, aby sa vo vnútroštátnej legislatíve upravovalo priznanie dávok sociálnej pomoci ekonomicky neaktívnym občanom EÚ na základe splnenia podmienok uplatnenia práva na pobyt

²¹ 57 % respondentov štandardného Eurobarometra 83, máj 2015.

²² 71 % respondentov prieskumu Flash Eurobarometer 430 o občianstve EÚ, október 2015.

²³ SOLVIT je služba, ktorú poskytujú vnútroštátne orgány verejnej správy v rámci EÚ a EHP. Národné centrá SOLVIT prijímajú sťažností občanov a spolupracujú prostredníctvom online databázy s cieľom pomôcť občanom riešiť ich problémy mimosúdnou cestou a bezplatne.

²⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/solvit/index_en.htm.

²⁵ http://europa.eu/contact/index_sk.htm.

²⁶ Vec C-140/12, Brey.

v hostiteľskom členskom štáte, ktoré sa stanovujú v smernici o voľnom pohybe²⁷. V smernici sa však vyžaduje, aby členské štáty prejavili určitú finančnú solidaritu, a to najmä v prípade dočasných ťažkostí, a teda *automaticky* nezamietali dávky sociálnej pomoci občanom EÚ s *legálnym pobytom v inom členskom štáte*, ktorí sa ocitnú v dočasných ťažkostiach. Hostiteľský členský štát musí zohľadniť všetky okolnosti jednotlivého prípadu, aby mohol posúdiť, či sa neaktívny občan EÚ stal neprímeranou záťažou pre jeho systém sociálnej pomoci.

Súdny dvor vo veci **Dano**²⁸ preskúmal prípad ekonomicky neaktívneho občana EÚ, ktorý nespĺnil podmienky stanovené v smernici o voľnom pohybe (disponovanie dostatočnými finančnými prostriedkami), aby si mohol po príchode na územie hostiteľského členského štátu uplatniť právo na pobyt. Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátne právne predpisy, v ktorých sa vylučuje priznanie osobitných nepríspevkových peňažných dávok predstavujúcich dávky sociálnej pomoci občanom iných členských štátov, je v tejto situácii v súlade s právom EÚ. Na zistenie, či ekonomicky neaktívny občan EÚ disponuje dostatočnými finančnými prostriedkami, by sa mala preskúmať finančná situácia každej osoby osobitne bez zohľadnenia požadovaných sociálnych dávok.

5.2.2 Prístup uchádzačov o zamestnanie k sociálnej pomoci

Súdny dvor vo veci **Alimanovic**²⁹ rozhodol, že uchádzači o zamestnanie z iného členského štátu, ktorí pracovali v inom členskom štáte menej ako jeden rok a následne si neúspešne hľadali zamestnanie počas nasledujúcich šiestich mesiacov, si zachovávajú svoje postavenie pracovníka na obdobie najmenej šiestich mesiacov, počas ktorého budú mať nárok na rovnaké zaobchádzanie a dávky sociálnej pomoci. Po uplynutí tohto obdobia môže hostiteľský členský štát tieto dávky zrušiť bez individuálneho preskúmania.

Súdny dvor vo veci **García-Nieto**³⁰ objasnil, že uchádzači o zamestnanie z iných členských štátov môžu byť bez individuálneho preskúmania vylúčení zo sociálnej pomoci počas prvých troch mesiacov od okamihu, keď si začali hľadať zamestnanie, pokiaľ už predtým v hostiteľskom členskom štáte nepracovali (uchádzači o prvé zamestnanie).

5.2.3 Pobyt rodinných príslušníkov občanov EÚ, ktorí nemajú občianstvo EÚ, v hostiteľskom členskom štáte

Súdny dvor objasnil osobitné aspekty práva štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov Únie, na pobyt v hostiteľskom členskom štáte.

Súdny dvor vo veci **Alokpa**³¹ konštatoval, že osoby, ktoré nie sú občanmi EÚ a ktoré majú vo svojej starostlivosti dieťa, ktoré je občanom EÚ, sa so svojím dieťaťom môžu zdržiavať na území hostiteľského členského štátu na základe článku 21 ZFEÚ, ak občan EÚ spĺňa podmienky stanovené v smernici o voľnom pohybe.

²⁷ Článok 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov (smernica o voľnom pohybe).

²⁸ Vec C-333/13, Dano, pozri body 78 – 79.

²⁹ Vec C-67/14, Alimanovic.

³⁰ Vec C-299/14, García-Nieto a ďalší.

³¹ Vec C-86/12, Alokpa a ďalší.

Súdny dvor vo veci **McCarthy**³² rozhodol, že členský štát nemôže požadovať, aby rodinný príslušník občana EÚ, ktorý nemá občianstvo EÚ a je držiteľom pobytového preukazu vystaveného iným členským štátom³³, musel pred vstupom na jeho územie získať vízum.

5.2.4 Pobyť rodinných príslušníkov občanov EÚ, ktorí nemajú občianstvo EÚ, v členskom štáte štátnej príslušnosti tohto občana EÚ

Súdny dvor ďalej objasnil podmienky, za ktorých si môžu rodinní príslušníci občanov EÚ, ktorí nemajú občianstvo EÚ, uplatniť *odvozené* právo na pobyt v členských štátoch štátnej príslušnosti týchto občanov v prípadoch, keď sa občania so svojim rodinným príslušníkom vrátia potom, ako si skutočne a účinne uplatnili svoje právo na voľný pohyb.

Súdny dvor vo veci **S a G**³⁴ rozhodol, že občania EÚ, ktorí sa zdržiavajú v členskom štáte svojej štátnej príslušnosti, ale pravidelne dochádzajú za prácou do iného členského štátu, patria do pôsobnosti článku 45 ZFEÚ, a teda si uplatňujú právo na voľný pohyb ako pracovníci. Rodinný príslušník, ktorý nemá občianstvo EÚ, má odvozené právo na pobyt v domovskom členskom štáte občana EÚ, ktorý má pobyt na území tohto členského štátu, ale pravidelne cestuje do iného členského štátu za prácou, pokiaľ by odmietnutie udelenia takéhoto práva odrádzalo dochádzajúceho občana EÚ od účinného uplatňovania jeho práva na voľný pohyb ako pracovníka.

Súdny dvor vo veci **O a B**³⁵ rozhodol, že ak si občania uplatňujú právo na voľný pohyb podľa článku 21 ZFEÚ, ich „stály pobyt“ v hostiteľskom členskom štáte vedie po ich návrate k vzniku odvozeného práva na pobyt (na základe článku 21 ZFEÚ) pre osobu, ktorá nie je občanom EÚ, s ktorou žili ako rodinní príslušníci. V zásade ide o miesto, kde sa občan EÚ aj rodinný príslušník, ktorý nemá občianstvo EÚ, zdržiavali v hostiteľskom členskom štáte počas najmenej troch mesiacov v súlade s podmienkami stanovenými v smernici o voľnom pohybe³⁶, a tým začali alebo upevnili svoj rodinný život v tejto krajine.

5.2.5 Pobyť bývalých rodinných príslušníkov občanov EÚ

Súdny dvor rozhodoval aj vo veciach rozvodu medzi občanom EÚ a osobou s pobytom v členskom štáte, ktorá nemá občianstvo EÚ. Vo veci **Singh**³⁷ občan EÚ opustil územie hostiteľského členského štátu pred začatím rozvodového konania, zatiaľ čo manželský partner, ktorý nie je občanom EÚ, na jeho území zostal. Súdny dvor rozhodol, že tento manželský partner si zachováva právo na pobyt len vtedy, keď toto právo existovalo v čase, keď sa začalo rozvodové konanie. Tento výklad bol potvrdený vo veci **NA**³⁸.

5.2.6 Odmietnutie uznať mená migrujúcich občanov EÚ

Súdny dvor vo veci **Bogendorff von Wolfersdorff**³⁹ konštatoval, že odmietnutie nemeckých orgánov uznať slobodne zvolené krstné mená a priezvisko legálne nadobudnuté v Spojenom kráľovstve štátnym príslušníkom s dvojitým nemecko-britským občianstvom, ktoré však obsahujú niekoľko šľachtických prvkov, predstavuje obmedzenie slobody pohybu a pobytu

³² Vec C-202/13, McCarthy.

³³ Tým boli splnené podmienky stanovené v smernici o voľnom pohybe.

³⁴ Vec C-457/12, S a G.

³⁵ Vec C-456/12, O a B.

³⁶ Článok 7 alebo 16 smernice o voľnom pohybe.

³⁷ Vec C-218/14, Singh.

³⁸ Vec C-115/15, Secretary of State for the Home Department/NA.

³⁹ Vec C-438/14, Bogendorff von Wolfersdorff.

v EÚ. Súdny dvor však rozhodol, že obmedzenie by mohlo byť odôvodnené verejným poriadkom vtedy, ak je to vhodné a nevyhnutné na zabezpečenie dodržiavania zásady rovnosti pred zákonom (v Nemecku), a poskytol podrobné usmernenia, ktoré majú vnútroštátnemu súdu pomôcť posúdiť skutkové a právne okolnosti.

5.3. Činnosť Komisie

5.3.1 Podpora pre členské štáty a občanov

Komisia vyvinula niekoľko nástrojov s cieľom informovať občanov a vnútroštátne orgány o právach na voľný pohyb a o tom, ako si ich správne uplatňovať. Predovšetkým spustila **nástroj elektronického vzdelávania**, ktorý vnútroštátnym orgánom verejnej správy pri styku s občanmi EÚ pomôže lepšie pochopiť a uplatňovať pravidlá voľného pohybu⁴⁰.

V roku 2014 prijala Komisia oznámenie *Pomoc vnútroštátnym orgánom v boji proti zneužívaniu práva na slobodný pohyb*:⁴¹ príručka k riešeniu problému údajných účelových manželstiev uzatvorených medzi občanmi EÚ a príslušníkmi krajín nepatriacich do EÚ v kontexte právnych predpisov EÚ týkajúcich sa voľného pohybu občanov EÚ⁴², ktorého hlavným cieľom je pomôcť vnútroštátnym orgánom v boji proti prípadnému zneužívaniu práva na voľný pohyb.

Komisia pokračovala aj v spolupráci s odborníkmi z členských štátov v rámci svojej *skupiny odborníkov v oblasti práva na voľný pohyb osôb* s cieľom identifikovať ťažkosti a objasniť problémy výkladu právnych predpisov EÚ o voľnom pohybe občanov EÚ, ako aj vymeniť si informácie o zneužívaní a podvodoch a najlepšie postupy.

V rokoch 2013 a 2014 sa v rámci dvoch štúdií vyhodnotilo, ako sa pravidlá EÚ v oblasti voľného pohybu uplatňujú v praxi a aký je ich vplyv na miestnej úrovni⁴³, a vo februári 2014 sa uskutočnila konferencia, kde sa diskutovalo o vplyve mobility EÚ na miestnej úrovni a o výmene najlepších postupov⁴⁴.

V novembri 2013 prijala Komisia oznámenie *Voľný pohyb občanov EÚ a ich rodín: päť opatrení, ktoré môžu priniesť zmenu*⁴⁵, v ktorom vysvetľuje práva a povinnosti spojené s voľným pohybom, uvádza podmienky a obmedzenia, ktoré vyplývajú z právnych predpisov EÚ, a reaguje na obavy niektorých členských štátov. Týchto „päť opatrení“ má členským štátom pomôcť uplatňovať právne predpisy a nástroje EÚ tak, aby sa naplno využil ich potenciál, a to aj prostredníctvom plného využívania štrukturálnych a investičných fondov EÚ.

V roku 2013 uverejnila Komisia zrozumiteľné informácie o tejto oblasti v dokumente *Právo voľne sa pohybovať a žiť v Európe: sprievodca vašimi právami občana EÚ*⁴⁶.

---

⁴⁰ Tento nástroj bude k dispozícii vo všetkých úradných jazykoch. Vnútroštátne orgány verejnej správy budú mať aj možnosť dopĺňať informácie týkajúce sa ich vnútroštátnych pravidiel, ktoré považujú za dôležité.

⁴¹ COM(2014) 604 final.

⁴² SWD(2014) 284 final.

⁴³ Vyhodnotenie pravidiel EÚ o voľnom pohybe občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov a ich praktické uplatňovanie (október 2013) http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/evaluation_of_eu_rules_on_free_movement_final_report.pdf. Vyhodnotenie vplyvu voľného pohybu občanov EÚ na miestnej úrovni (január 2014) http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/dg_just_eva_free_mov_final_report_27.01.14.pdf.

⁴⁴ <http://ec.europa.eu/justice/events/intra-eu-mobility-2014/>.

⁴⁵ COM(2013) 837 final.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/guide-free-mo-2013_sk.pdf.

5.3.2 Problémy týkajúce sa uplatňovania práv na voľný pohyb

Komisia naďalej aktívne zabezpečovala účinnú transpozíciu práv na voľný pohyb zo strany všetkých členských štátov. Zistila a poukázala na množstvo problémov, z ktorých drvivú väčšinu členské štáty objasnili alebo vyriešili zmenou svojich právnych predpisov alebo záväzkom, že tak urobia.

Do konca roka 2013 Komisia uzavrela konanie o porušení povinnosti, ktoré viedla proti štyrom členským štátom⁴⁷. V rokoch 2014 a 2015 ďalších päť členských štátov⁴⁸ prijalo nové právne predpisy. Komisia s nimi pokračuje v dialógu, aby zabezpečila, aby sa riešeniu pretrvávajúcich problémov venovala náležitá pozornosť.

Hlavné otázky vznesené v konaniach sa týkajú práva na vstup a pobyt rodinných príslušníkov občanov Únie, ktorí nemajú občianstvo EÚ, vrátane manželských partnerov alebo partnerov rovnakého pohlavia⁴⁹, najmä podmienok vydávania víz a pobytových preukazov týmto rodinným príslušníkom a hmotných a procesných záruk proti vyhosteniu občanov EÚ.

Komisia pokračovala vo svojej práci zameranej na podporu práv občanov EÚ na nediskrimináciu a na odstránenie prekážok brániacich voľnému pohybu v prípadoch, ktoré sa týkajú uznávania vlastných mien pridelených alebo zmenených podľa právnych predpisov jedného členského štátu v inom členskom štáte. V roku 2014 Belgicko v reakcii na podnety, na ktoré poukázala Komisia, prijalo nový zákon, ktorým zmenilo svoj občiansky zákonník. Zákon umožňuje rodičom dať svojmu narodenému alebo adoptovanému dieťaťu meno otca alebo matky, alebo mená oboch.

Komisia naďalej monitoruje uplatňovanie pravidiel voľného pohybu a s príslušnými členskými štátmi spolupracuje na riešení pretrvávajúcich problémov.

5.3.3 Ďalšie opatrenia alebo iniciatívy Komisie zamerané na uľahčenie uplatňovania práv na voľný pohyb⁵⁰

a) Uľahčovanie voľného obehu verejných listín

Od Európanov, ktorí žijú v inej krajine EÚ alebo jednoducho chcú využívať právo alebo si splniť povinnosť v inej krajine EÚ, sa môže vyžadovať predloženie verejnej listiny. Na základe návrhu Komisie⁵¹ z roku 2013 bolo v roku 2016 prijaté *nariadenie (EÚ) 2016/1191 s cieľom zlepšiť obeh verejných listín*.

b) Zjednodušovanie života cezhraničných rodín

*Nariadením o dedičských veciach*⁵², ktoré bolo prijaté v roku 2012 a nadobudlo účinnosť 17. augusta 2015, sa zjednodušuje medzinárodné dedičské konanie (t. j. dedičské konanie s cezhraničnými prvkami: napr. ak zosnulý žil v inej krajine, než je jeho krajina pôvodu, alebo mal majetok v niekoľkých krajinách, alebo dedičia zosnulého žijú v inej krajine). V nariadení

⁴⁷ Cyprus, Taliansko, Malta a Španielsko.

⁴⁸ Belgicko, Nemecko, Poľsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo.

⁴⁹ Pozri aj výročnú správu o uplatňovaní Charty základných práv EÚ.

⁵⁰ Nie všetky opatrenia, ktoré sú uvedené v tomto oddiele, predstavujú uplatňovanie ustanovení časti II ZFEÚ. Uvádzajú sa tu však, pretože všetky uľahčujú uplatňovanie práva na voľný pohyb.

⁵¹ COM(2013) 228 final.

⁵² Nariadenie (EÚ) č. 650/2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve, Ú. v. EÚ L 201, 27.7.2012, s.107 – 134.

sa určuje členský štát zodpovedný za dedičské konanie, rozhodné vnútroštátne právo, výkon rozhodnutí a dokazovanie v Európskej únii prostredníctvom európskeho osvedčenia o dedičstve. V roku 2014 Komisia prijala nariadenie⁵³, ktorým sa vykonáva nariadenie o dedičskom konaní vytvorením niekoľkých typov formulára európskeho osvedčenia o dedičstve.

Pokiaľ ide o rozvod a rozluku, nariadenie, v ktorom sa určuje krajina, ktorej pravidlá by sa mali uplatňovať na medzinárodný rozvod alebo rozluku⁵⁴, sa v súčasnosti uplatňuje v 16 členských štátoch. Nariadenie bolo prijaté v roku 2010 v rámci posilnenej spolupráce 14 členských štátov⁵⁵. Litva pristúpila v roku 2014⁵⁶ a Grécko v roku 2015⁵⁷. Občania žijúci v týchto 16 členských štátoch si môžu vybrať, či rozhodným právom pre ich rozvod alebo rozluku bude právo krajiny, kde majú obvyklý pobyt, krajiny, kde mali naposledy obvyklý pobyt, krajiny štátnej príslušnosti jedného z manželov alebo krajiny, kde prebieha rozvodové alebo rozlukové konanie.

Pokiaľ ide o veci týkajúce sa manželských a rodičovských práv a povinností, Komisia v roku 2014 prijala hodnotiacu správu o uplatňovaní tzv. nariadenia Brusel IIa⁵⁸ po takmer 10 rokoch uplatňovania. V nadväznosti na túto správu prijala Komisia 30. júna 2016 zmeny nariadenia Brusel IIa s cieľom zlepšiť pravidlá EÚ, ktoré chránia deti v kontexte cezhraničných sporov týkajúcich sa rodičovských práv a povinností, pokiaľ ide o starostlivosť o dieťa, práva na prístup k dieťaťu a únosy detí. Očakáva sa, že navrhovanou revíziou sa znížia náklady a vďaka jasnejším pravidlám sa zefektívnia konania⁵⁹. Komisia uverejnila aj aktualizovanú praktickú príručku o uplatňovaní uvedeného nariadenia pre občanov a odborníkov pracujúcich v oblasti práva, v ktorej sa určuje, súdy ktorých členských štátov sa budú v cezhraničných prípadoch zaoberať rozvodom, rozlukou alebo anulovaním manželstva a otázkami rodičovských práv a povinností, ako sú starostlivosť o dieťa, práva na prístup k dieťaťu a únosy detí⁶⁰.

Pokiaľ ide o mediáciu v manželských veciach, Komisia v roku 2015 na Európskom portáli elektronickej justície spustila sekciu venovanú cezhraničnej mediácii v manželských veciach. Cieľom tejto sekcie je podporiť využívanie mediácie.

---

⁵³ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 1329/2014, ktorým sa stanovujú tlačivá uvedené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve, Ú. v. EÚ L 359, 16.12.2014, s. 30 – 84.

⁵⁴ Nariadenie Rady (EÚ) č. 1259/2010, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku, Ú. v. EÚ L 343, 29.12.2010, s. 10 – 16.

⁵⁵ Belgicko, Bulharsko, Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Rakúsko, Portugalsko, Rumunsko a Slovinsko.

⁵⁶ Rozhodnutie Komisie 2012/714/EÚ, ktorým sa potvrdzuje účasť Litvy na posilnenej spolupráci v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku, Ú. v. EÚ L 323, 22.11.2012, s. 18 – 19.

⁵⁷ Rozhodnutie Komisie 2014/39/EÚ, ktorým sa potvrdzuje účasť Grécka na posilnenej spolupráci v oblasti rozhodného práva pre rozvod a rozluku, Ú. v. EÚ L 23, 28.1.2014, s. 41 – 42.

⁵⁸ Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, Ú. v. EÚ L 338, 23.12.2003, s. 1 – 29.

⁵⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2359_en.htm

⁶⁰ http://ec.europa.eu/justice/civil/files/brussels_ii_practice_guide_sk.pdf.

c) Zabezpečenie účinnejšieho uplatňovania práv pracovníkov na voľný pohyb

V apríli 2014 bola prijatá smernica, ktorá má zlepšiť presadzovanie práv pracovníkov⁶¹, v nadväznosti na návrh, ktorý Komisia predložila v apríli 2013⁶². Podľa smernice musia členské štáty zabezpečiť, aby jeden alebo viac orgánov na vnútroštátnej úrovni zodpovedalo za poradenstvo a poskytovanie podpory a pomoci pre migrujúcich pracovníkov EÚ vrátane uchádzačov o zamestnanie pri presadzovaní ich práv. Členské štáty môžu aj rozšíriť právomoci týchto orgánov na všetkých občanov EÚ, ktorí si uplatňujú právo na voľný pohyb. Ďalším cieľom smernice je zlepšiť dostupnosť ucelených a aktuálnych informácií o právach migrujúcich pracovníkov na vnútroštátnej úrovni aj úrovni EÚ.

V apríli 2014 bola prijatá aj smernica o prenosnosti doplnkových dôchodkových práv⁶³, ktorá predstavuje dôležitý krok k zaručeniu doplnkových dôchodkových práv osôb uplatňujúcich svoje právo na voľný pohyb.

Na základe návrhu Komisie⁶⁴ bolo v apríli 2016 prijaté nové nariadenie o sieti EURES⁶⁵. Jeho cieľom je poskytnúť pracovníkom aj zamestnávateľom jednoduchý prístup ku všetkým voľným pracovným miestam v EÚ a online žiadostiam o zamestnanie/životopisom (portál EURES), jasné informácie o tom, kde a ako si hľadať prácu v iných krajinách EÚ, a minimálne podporné služby pri hľadaní zamestnania. Nariadením sa má zároveň zdokonaľiť výmena informácií medzi členskými štátmi o nedostatkoch a prebytkoch pracovníkov na trhu práce s cieľom podporiť lepšiu koordináciu zosúladzovania ponúkaných a požadovaných pracovných miest v rámci EÚ.

V smernici o presadzovaní smernice o vysielaní pracovníkov⁶⁶ sa stanovili nové a posilnené nástroje na boj proti prípadom obchádzania pravidiel, podvodu a zneužívania, ako aj na ich trestanie. Smernica sa zaoberá problémami spôsobenými niektorými spoločnosťami a podporuje schopnosť členských štátov monitorovať pracovné podmienky a presadzovať pravidlá. Komisia 8. marca 2016 predložila návrh smernice, ktorou sa mení smernica o vysielaní pracovníkov⁶⁷, s cieľom uľahčiť cezhraničné poskytovanie služieb v prostredí spravodlivej hospodárskej súťaže a dodržiavania práv vyslaných pracovníkov, ktorí sú zamestnaní v jednom členskom štáte a ktorých zamestnávateľ vyšle, aby dočasne pracovali v inom členskom štáte, konkrétne zabezpečením spravodlivých mzdových podmienok a rovnakých podmienok zaobchádzania zo strany vysielajúcej a miestnej spoločnosti v hostiteľskej krajine.

Na návrh Komisie⁶⁸ bola zriadená európska platforma⁶⁹ s cieľom riešiť rôzne formy neprihlásenej práce a nepravdivo prihlásenej práce spájanej s neprihlásenou prácou vrátane

---

⁶¹ Smernica 2014/54/EÚ o opatreniach na uľahčenie výkonu práv udelených pracovníkom v súvislosti so slobodou pohybu pracovníkov, Ú. v. EÚ L 128, 30.4.2014, s. 8 – 14.

⁶² COM(2013) 236 final.

⁶³ Smernica 2014/50/EÚ o minimálnych požiadavkách na posilnenie mobility pracovníkov medzi členskými štátmi zlepšením nadobúdania a zachovávanía doplnkových dôchodkových práv, Ú. v. EÚ L 128, 30.4.2014, s. 1 – 7.

⁶⁴ COM(2014) 6 final.

⁶⁵ Nariadenie (EÚ) 2016/589 o Európskej sieti služieb zamestnanosti (EURES), prístupe pracovníkov k službám v oblasti mobility a o ďalšej integrácii trhov práce a o zmene nariadenia (EÚ) č. 492/2011 a (EÚ) č. 1296/2013, Ú. v. EÚ L 107, 22.4.2016, s. 1 – 28.

⁶⁶ Smernica 2014/67/EÚ o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb, Ú. v. EÚ L 159, 28.5.2014, s. 11 – 31.

⁶⁷ COM(2016) 128 final.

⁶⁸ COM(2014) 221 final.

nepravej samostatnej zárobkovej činnosti. Platforma začala fungovať 27. mája 2016. Jej činnosti môžu zahŕňať vypracovanie spoločných vymedzení pojmov a spoločných koncepcií, výmenu osvedčených postupov založených na dôkazoch, vzájomné učenie, výmenu pracovníkov a spoločné inšpekcie na cezhraničnej úrovni.

6. PRÁVO VOLIŤ A BYŤ VOLENÝ VO VOĽBÁCH DO ORGÁNOV ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY A VOĽBÁCH DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU [ČLÁNOK 20 ODS. 2 PÍSM. B) A ČLÁNOK 22 ZFEÚ]

6.1. Úvod

Podľa článku 20 ods. 2 písm. b) a článku 22 ZFEÚ majú všetci občania Únie s pobytom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi, právo voliť a byť volení vo voľbách do Európskeho parlamentu a voľbách do orgánov územnej samosprávy v členskom štáte pobytu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu.

Komisia v tejto súvislosti odpovedala na 32 sťažností, 71 listov/individuálnych žiadostí o informácie, 58 otázok a 13 petícií zo strany Európskeho parlamentu, ktoré sa týkali predovšetkým odobratia volebného práva a volebných práv osôb so zdravotným postihnutím. K odobratiu volebného práva v tomto kontexte dochádza v dôsledku toho, že niektoré členské štáty zbavujú svojich občanov práva voliť v národných voľbách po tom, ako počas určitého obdobia žili v zahraničí, a to aj v prípade, že ide o iný členský štát. Títo občania sa následne nemôžu zúčastniť žiadnych národných volieb, či už vo svojej domovskej krajine, alebo vo svojom členskom štáte pobytu.

6.2. Vývoj judikatúry

Vo veci *Delvigne*⁶⁹ mal Súdny dvor preskúmať, či bolo v rozpore s európskym právom, keď francúzsky občan odsúdený za závažný trestný čin bol trvale zbavený práva voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu. Rozsudok sa opieral o predchádzajúcu judikatúru, najmä vec *Eman a Sevinger*⁷¹, v ktorej Súdny dvor rozhodol, že o tom, kto má právo voliť, rozhodujú členské štáty, pričom však musia dodržať právne predpisy EÚ vrátane jej všeobecných zásad. Súdny dvor objasnil, že vnútroštátne predpisy upravujúce priebeh volieb do Európskeho parlamentu musia byť v súlade s Chartou základných práv vrátane jej článku 39 ods. 2, v ktorom sa zaručuje právo občanov EÚ voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu. Rozhodol, že v danom prípade bolo odopretie občianskych práv primerané vzhľadom na závažnosť trestného činu osoby a skutočnosť, že vo francúzskych právnych predpisoch sa občanom umožňuje žiadať o obnovu ich hlasovacích práv, a teda bolo prípustné.

6.3. Vývoj v oblasti hlasovacích práv a opatrenia prijaté Komisiou

V sledovanom období bol v súvislosti s právom voliť a byť volený vo voľbách do orgánov územnej samosprávy a Európskeho parlamentu zaznamenaný významný vývoj.

---

⁶⁹ Rozhodnutie 2016/344/EÚ o zriadení európskej platformy na posilnenie spolupráce pri riešení problému nedeklarovanej práce, Ú. v. EÚ L 65, 11.3.2016, s. 12 – 20.

⁷⁰ Vec C-650/13, *Delvigne*.

⁷¹ Vec C-300/04, *Eman a Sevinger*.

6.3.1 Podpora systému vedúcich kandidátov na predsedníctvo Komisie a riešenie následkov odobratia volebného práva

Komisia 12. marca 2013 vydala *odporúčanie o posilnení demokratického a účinného priebehu volieb do Európskeho parlamentu*⁷², pričom vychádzala z Lisabonskej zmluvy, ktorou sa posilnila úloha Parlamentu vo vzťahu ku Komisii⁷³. Vyzvala európske politické strany, aby nominovali kandidátov na funkciu predsedu Komisie.

Dva mesiace pred voľbami do Európskeho parlamentu v roku 2014 vydala Komisia *predbežnú správu*⁷⁴ o vykonávaní jej odporúčaní, v ktorej preskúmala svoje odporúčanie, aby európske a národné politické strany pred voľbami určili svojho kandidáta na funkciu predsedu Komisie a načrtli program kandidáta, a dospela k záveru, že jej odporúčania sa držalo šesť európskych politických strán.

Komisia zároveň pokračovala v spolupráci s odborníkmi z členských štátov v rámci svojej *skupiny odborníkov v oblasti volebných práv* s cieľom zabezpečiť hladký priebeh volieb do Európskeho parlamentu v roku 2014, a to najmä prostredníctvom výmeny údajov a vývoja IT nástrojov, ktoré majú zabrániť dvojitému hlasovaniu občanov EÚ v týchto voľbách.

V *Správe o voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2014*⁷⁵ sa zdôraznilo, že priama spojitosť medzi výsledkami volieb a voľbou predsedu Komisie pomohla zlepšiť demokratickú legitimitu novej Komisie.

Parlament 11. novembra 2015 navrhol legislatívnu iniciatívu⁷⁶ s cieľom začleniť systém „vedúcich kandidátov“ (*Spitzenkandidaten*) do volebného práva EÚ.

V januári 2014 prijala Komisia *odporúčanie týkajúce sa dôsledkov odobratia volebného práva občanom Únie, ktorí uplatňujú svoje právo na voľný pohyb*⁷⁷.

6.3.2 Problémy týkajúce sa uplatňovania práva voliť a byť volený

S cieľom zabezpečiť, aby občania EÚ, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iného členského štátu, mohli zakladať politické strany alebo sa stať členmi politických strán v hostiteľskom členskom štáte, Komisia pokračovala v konaní o porušení povinnosti proti siedmim členským štátom, ktoré to neumožňovali. V troch prípadoch bolo konanie uzavreté po tom, ako členské štáty poskytli uspokojivé vysvetlenie existujúceho právneho rámca⁷⁸ alebo prijali novú legislatívu⁷⁹. V súčasnosti stále prebiehajú konania proti štyrom členským štátom⁸⁰.

⁷² Odporúčanie 2013/142/EÚ o posilnení demokratického a účinného priebehu volieb do Európskeho parlamentu, Ú. v. EÚ L 79, 21.3.2013, s. 29 – 32.

⁷³ V článku 17 ods. 7 ZEÚ sa stanovuje, že Parlament volí predsedu Komisie na základe návrhu Európskej rady, v ktorom sa musia zohľadniť výsledky volieb do Európskeho parlamentu.

⁷⁴ COM(2014) 196 final.

⁷⁵ COM(2015) 206 final.

⁷⁶ Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. novembra 2015 o reforme volebného práva Európskej únie [P8_TA(2015)0395 – 2015/2035(INL)].

⁷⁷ Komisia sleduje vývoj v tejto oblasti. V niektorých členských štátoch stále prebieha diskusia.

⁷⁸ Grécko.

⁷⁹ Španielsko a Slovensko.

⁸⁰ Česká republika, Lotyšsko, Litva a Poľsko.

7. PRÁVO NA OCHRANU DIPLOMATICKÝCH ALEBO KONZULÁRNYCH ORGÁNOV [ČLÁNOK 20 ODS. 2 PÍSM. C) A ČLÁNOK 23 ZFEÚ]

7.1. Úvod

Podľa článku 20 ods. 2 písm. c) a článku 23 ZFEÚ majú občania EÚ právo požívať na území tretej krajiny, v ktorej ich členský štát pôvodu nemá zastúpenie, ochranu diplomatických a konzulárnych úradov ktoréhokoľvek iného členského štátu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu. Občania EÚ sú si tohto práva vedomí v menšej miere ako iných práv vyplývajúcich z občianstva Únie⁸¹.

V sledovanom období Komisia v tejto súvislosti odpovedala na štyri sťažnosti, desať listov/individuálnych žiadostí o informácie a tri otázky zo strany Európskeho parlamentu. Týkali sa vystavovania náhradných cestovných dokladov na účely návratu domov alebo nedostatočnej či diskriminačnej konzulárnej ochrany.

7.2. Vývoj v oblasti konzulárnej ochrany

V roku 2015 prijala Rada *smernicu na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov EÚ v zahraničí*⁸², v ktorej sa stanovujú jasné a právne záväzné pravidlá spolupráce a koordinácie medzi konzulárnymi orgánmi členských štátov s cieľom zabezpečiť, aby nezastúpení občania EÚ v tretích krajinách mohli požívať nediskriminačnú konzulárnu ochranu iných členských štátov. Členské štáty musia túto smernicu transponovať do 1. mája 2018.

V roku 2015 vytvorila Komisia *skupinu odborníkov na konzulárnu ochranu*, ktorej cieľom je prediskutovať vykonávanie článku 23 ZFEÚ a smernice a vymeniť si osvedčené postupy s odborníkmi z členských štátov.

Medzi EÚ a tretími krajinami sa dohodlo niekoľko dvojstranných dohôd⁸³, ktoré obsahujú *doložky o súhlase s konzulárnou ochranou*, s cieľom zaistiť plnú účinnosť práva nezastúpených občanov EÚ na nediskriminačnú konzulárnu ochranu.

8. PRÁVO OBRÁTIŤ SA S PETÍCIOU NA EURÓPSKY PARLAMENT A PRÁVO OBRÁTIŤ SA NA EURÓPSKEHO OMBUDSMANA [ČLÁNOK 20 ODS. 2 PÍSM. D) A ČLÁNOK 24 ODS. 2, ODS. 3 A ODS. 4 ZFEÚ]

8.1. Úvod

Článok 20 ods. 2 písm. d) a článok 24 ods. 2, ods. 3 a ods. 4 ZFEÚ sa týkajú iných práv oprávňujúcich občanov EÚ obracať sa na inštitúcie EÚ vrátane práva obrátiť sa s petíciou na Európsky parlament a práva obrátiť sa na európskeho ombudsmana. Každý občan EÚ má právo písomne sa obrátiť na ktorúkoľvek inštitúciu, orgán, úrad alebo agentúru v jednom z úradných jazykov EÚ⁸⁴ a má právo na odpoveď v tom istom jazyku⁸⁵.

⁸¹ Flash Eurobarometer 430 o občianstve Únie.

⁸² Smernica (EÚ) 2015/637 z 20. apríla 2015 o opatreniach koordinácie a spolupráce na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie v tretích krajinách a o zrušení rozhodnutia 95/553/ES, Ú. v. EÚ L 106, 24.4.2015, s. 1 – 13.

⁸³ Okrem iného s Afganistanom, Austráliou, Kanadou, Kubou a Novým Zélandom.

⁸⁴ Pozri článok 55 ods. 1 ZEÚ.

⁸⁵ Toto ustanovenie uplatňujú všetky inštitúcie, orgány, úrady alebo agentúry Únie, ak je to relevantné pri ich činnosti.

8.2. Právo obrátiť sa s petíciou na Európsky parlament

Podľa článku 24 ods. 2 ZFEÚ majú občania EÚ právo obrátiť sa s petíciou na Európsky parlament v súvislosti so záležitosťami Únie, ktoré sa ich týkajú, v ktoromkoľvek jazyku zmlúv a majú právo na odpoveď v tom istom jazyku. V prvej polovici roka 2016 dostal Výbor EP pre petície 779 petícií. V roku 2015 dostal Výbor EP pre petície 1400 petícií, čo je menej ako v roku 2014, keď dostal 2714 petícií, a v roku 2013, keď dostal 2891 petícií. Otázky, ktoré sa v petíciách najčastejšie riešili, sa týkali oblasti spravodlivosti a základných práv vrátane občianstva Únie a voľného pohybu, za ktorými nasledovali otázky týkajúce sa životného prostredia a vnútorného trhu.

Od roku 2014 je k dispozícii „webový portál pre petície“⁸⁶, ktorý umožňuje jednoduché podávanie petícií online. Portál takisto umožňuje občanom vyjadriť online podporu otvoreným petíciám, ktoré boli vyhlásené za prípustné. Tento online proces znížil počet petícií o polovicu zavedením otázok, ktorými sa majú predbežne filtrovať petície na základe prípustnosti.

8.3. Právo obrátiť sa na európskeho ombudsmana

Podľa článku 24 ods. 3 ZFEÚ majú občania EÚ právo obrátiť sa na európskeho ombudsmana, ktorý sa zaoberá sťažnosťami občanov na inštitúcie, orgány a agentúry EÚ. Problémy siahajú od zmluvných sporov až po porušovanie základných práv, nedostatočnú transparentnosť pri rozhodovaní a odmietnutie prístupu k dokumentom.

V sledovanom období zaregistroval úrad ombudsmana 6506 sťažností a otvoril 953 prípadov. Počas každého z troch rokov sa väčšina sťažností týkala údajnej nedostatočnej transparentnosti. Akceptovanie návrhov ombudsmana sa zvýšilo z 80 % v roku 2013 na 90 % v roku 2014. Úrad ombudsmana počas svojho trojročného pôsobenia pomohol vyše 63 300 občanom otvorením vyšetrovaní, odpovedaním na žiadosti o informácie alebo poradenstvom vo svojom interaktívnom online sprievodcovi.

Táto hlavná práca spočívajúca vo vybavovaní sťažností bola v rokoch 2013 – 2014 doplnená o strategické vyšetrovania z vlastnej iniciatívy, ktorých cieľom je pomôcť čo najviac občanom preskúmaním otázok, ktoré sú skôr systémové než ojedinelé. Vyšetovania boli zamerané na fungovanie európskej iniciatívy občanov (2013), transparentnosť pri rokovaniach o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (2014), transparentnosť v trialógoch (2015) atď.

9. EURÓPSKA INICIATÍVA OBČANOV (ČLÁNOK 24 ZFEÚ; ČLÁNOK 11 ODS. 4 ZEÚ)

Podľa článku 11 ods. 4 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) vykonaného nariadením 211/2011/EÚ milión alebo viac občanov z najmenej siedmich členských štátov môže spoločne vyzvať Komisiu, aby v rámci svojich právomocí predložila vhodný návrh vo veciach, v prípade ktorých sa domnievajú, že na vykonanie zmlúv je potrebný akt Únie.

Od nadobudnutia účinnosti nariadenia č. 211/2011 bolo začatých 36 iniciatív⁸⁷ v súvislosti s rôznymi otázkami a organizátori zozbierali približne šesť miliónov vyhlásení o podpore. Tri iniciatívy úspešne dosiahli hranicu milióna podpisov:

⁸⁶ <https://petiport.secure.europarl.europa.eu/petitions/sk/main>.

⁸⁷ Register európskych iniciatív občanov; <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>.

- iniciatíva „Právo na vodu“ (Right2Water)⁸⁸ vyzýva na prijatie právnych predpisov týkajúcich sa presadzovania práva človeka na vodu a sanitáciu, ako aj na podporu poskytovania vody a sanitácie ako základných verejných služieb pre všetkých. V oznámení z marca 2014⁸⁹ sa Komisia v reakcii na požiadavky organizátorov zaviazala k prijatiu súboru opatrení,
- iniciatíva „Jeden z nás“ (One of us)⁹⁰ vyzýva EÚ na ukončenie financovania výskumu zahŕňajúceho zničenie ľudských embryí. Komisia 28. mája 2014 prijala oznámenie⁹¹ s vysvetlením, že nemá v úmysle predložiť legislatívny návrh, keďže súčasný právny rámec EÚ sa považuje za primeraný, a
- iniciatíva „Stop vivisekcii“ (Stop vivisection)⁹² vyzýva k prijatiu právnych predpisov o zákaze testovania na zvieratách. Komisia 3. júna 2015 prijala oznámenie⁹³, v ktorom sa zaviazala, že podnikne rôzne kroky s cieľom postupne ukončiť testovanie na zvieratách.

Komisia preskúmala uplatňovanie nariadenia a 31. marca 2015 prijala správu⁹⁴, v ktorej dospela k záveru, že európska iniciatíva občanov funguje v plnom rozsahu. Uznáva, že existuje priestor na zlepšenie nástroja tak, aby bol viac používateľsky ústretový a dostupnejší občanom. Komisia sa zaviazala, že bude pokračovať v monitorovaní, prediskutuje niekoľko otázok týkajúcich sa európskej iniciatívy občanov v úzkej spolupráci a koordinácii s jednotlivými zainteresovanými stranami a inštitúciami a tento nástroj zdokonalí.

---

⁸⁸ *Voda a sanitácia sú ľudským právom! Voda je verejným statkom, nie komoditou!* (register európskych iniciatív občanov); <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2012/000003>.

⁸⁹ COM(2014) 177 final.

⁹⁰ *Jeden z nás* (register európskych iniciatív občanov); <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/finalised/details/2012/000005/it>.

⁹¹ COM(2014) 355 final.

⁹² *Stop vivisekcii* (register európskych iniciatív občanov); <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful/details/2012/000007>.

⁹³ COM(2015) 3773 final.

⁹⁴ COM(2015) 145 final.